

SPRÅK I KONTEXTER UTANFÖR
KLASSRUMMET
- hur lär sig finska abiturienter och
universitetsstuderande språk på fritiden?

Kandidatavhandling
Heidi Taskila

Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Svenska språket
7.5.2012

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Heidi Taskila	
Otsake: SPRÅK I KONTEXTER UTANFÖR KLASSRUMMET – hur lär sig finska abiturienter och universitetsstuderande språk på fritiden?	
Aine: ruotsin kieli	Kandidaatin tutkielma
Vuosi: 2012	Sivumäärä: 37 sivua
<p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kuinka paljon ja millaisia kielikontakteja abiturienteilla ja yliopisto-opiskelijoilla on vapaa-ajallaan. Lisäksi selvitettiin, onko eri asteilla opiskelevien kontakteissa eroja, tuntevatko opiskelijat, että opettajat ovat kannustaneet heitä opiskelemaan ja käyttämään kieliä koulun ulkopuolella sekä millaisin eri tavoin opettajat kannustavat opiskelijoita.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, johon osallistui 26 abiturienttia pienestä keskisuomalaisesta lukiosta ja 16 yliopisto-opiskelijaa, jotka suorittivat pakollista Akademisk svenska –kurssia Jyväskylän yliopistossa. Opettajille oli oma kyselylomakkeensa, jonka täytti kolme lukion opettajaa sekä kyseistä kurssia yliopistossa opettanut opettaja. Tulokset analysoitiin pääasiassa laadullisin menetelmin.</p> <p>Yliopisto-opiskelijoiden huono motivaatio ruotsin opiskeluun tuli esille vastauksissa ja näkyi kurssin ulkopuolisten ruotsinkontaktien vähäisyytenä. Internetiä hyödynnettiin lähinnä sanojen ja kielioppiasioiden etsimiseen. Ruotsia opiskelevilla abiturienteilla oli jonkin verran yliopisto-opiskelijoita enemmän muita koulunulkopuolisia kontakteja ruotsin kieleen, kun taas yliopistossa opiskelevat hyödynsivät nettiä hieman useammin. Englanti osoittautui tässäkin tutkimuksessa luonnolliseksi osaksi nuorten arkipäivää, sillä opiskelijat katsoivat elokuvia ja tv-ohjelmia, kuuntelivat musiikkia, lukivat, kirjoittivat, pelasivat ja käyttivät nettiä selvästi aktiivisemmin englanniksi kuin ruotsiksi. Ranskaa opiskelevat abiturienttien kontaktit kieleen niin kirjojen, lehtien, elokuvien, musiikin kuin netin kautta olivat vähäisiä. Suullisen kielitaidon harjoittaminen vapaa-ajalla oli erityisen vähäistä kaikissa kielissä, myös englannissa. Abiturientit kokivat, että heidän opettajansa olivat monipuolisesti kannustaneet koulunulkopuolisiin kielikontakteihin, mikä näkyi myös opettajien vastauksissa. Akademisk svenska – kurssilla opiskelevia ei ollut johdonmukaisesti kannustettu käyttämään ruotsia vapaa-ajalla.</p> <p>Tulosten pohjalta nousee esille kiinnostavia aiheita jatkotutkimuksiin esimerkiksi siitä, miten heikkoja kielenoppijia saataisiin motivoitua kielen opiskeluun koulun ulkopuolella ja kuinka tärkeäksi opiskelijat itse kokevat kielenoppimisen vapaa-ajan yhteyksissä.</p>	
Avainsanat: kielenoppiminen koulun ulkopuolella, autenttisuus, motivaatio ja asenteet	
Kirjasto/Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopiston kirjasto / JYX-arkisto (elektroninen)	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

1	INLEDNING.....	5
2	BAKGRUND.....	6
	2.1 Språkinläring utanför klassrummet	6
	2.1.1 Lokalitet	7
	2.1.2 Formalitet.....	8
	2.1.3 Pedagogik.....	8
	2.1.4 Locus of control – vem styr inläringen?	9
	2.2 Motivation och attityder	9
	2.3 Autenticitet	10
3	MÅL, MATERIAL, METOD.....	12
	3.1 Forskningsfrågor.....	12
	3.2 Materialinsamling.....	12
	3.3 Enkät som undersökningsmetod.....	13
4	RESULTAT	14
	4.1 Universitetet – Kurs i Akademisk svenska.....	15
	4.1.1 Receptiva aktiviteter hos studerandena på Akademisk svenska	15
	4.1.2 Produktiva aktiviteter hos studerandena på Akademisk svenska	16
	4.1.3 Hur utnyttjar studerandena på kursen Akademisk svenska internet för att lära sig svenska?	17
	4.1.4 Svenska i övriga fritidskontexter hos studerandena på Akademisk svenska.....	18
	4.1.5 Uppmuntran till svenska aktiviteter på fritiden	19
	4.2 Gymnasiet - abiturienterna	20

4.2.1	Receptiva aktiviteter hos abiturienter	21
4.2.2	Produktiva aktiviteter hos abiturienter	24
4.2.3	Hur utnyttjar abiturienter internet för att lära sig språk?	27
4.2.4	Språk i övriga fritidskontexter hos abiturienter	28
4.2.5	Uppmuntran till språkaktiviteter på fritiden	30
4.3	Lärarsvaren	31
4.3.1	Läraren på kursen Akademisk svenska vid universitetet	31
4.3.2	Gymnasielärarna	32
5	SAMMANDRAG OCH DISKUSSION	34
	LITTERATUR.....	37
	BILAGA 1 Enkäten för studerandena.....	40
	BILAGA 2 Lärarenkäten	43
	BILAGA 3 Citerade enkätsvar.....	44

1 INLEDNING

I vårt moderna samhälle finns det utmärkta möjligheter att utveckla sina kunskaper och vara en aktiv inlärare även på fritiden. Elektroniska medier erbjuder otaliga kontexter för en språkinlärare att hela tiden lära sig något nytt utanför klassrummet. Tidigare forskning har dock närmast koncentrerat sig på språket i klassrummet och språket i formella sammanhang (jfr Benson & Reinders 2011: 1). Så småningom har man börjat inse betydelsen av språkinläring utanför skolan och alla de mer informella kontexter som språkinläraren kan ha nytta av i sin språkinlärningsprocess.

Det är viktigt att man är medveten om hur olika språk faktiskt är livskraftiga och används varje dag i det verkliga livet så att de för en studerande inte begränsas innanför klassrummets väggar. Som dock framgår av Luukka m.fl. (2008: 96) är undervisningen i främmande språk på högstadienivån fortfarande starkt läroboksdominerad och autentiskt material såsom tidningar och webb används i mycket liten grad. Kalaja m.fl. (2011: 51-52) uppger att eleverna i grundskolan och på gymnasiet ser språkinläringen (i detta fall engelska och svenska) som en ytterst formell inläring av ord och grammatik och därmed ser de inte språkets kommunikativa syfte som en minst lika viktig del av språkfärdigheten som språkets form. Att medvetandegöra elever om att språket existerar utanför läroboken genom att till exempel regelbundet använda internet i språkundervisningen skulle förmodligen motivera elever och göra det lättare för dem att använda webben i inläringssyften även på fritiden.

Som gymnasist märkte jag själv hur stor nytta jag hade för utvecklingen av mina språkkunskaper av att lyssna på svenskspråkig radio och att läsa skönlitteratur på svenska. Mitt intresse för språkinläring utanför skolan tändes då och alltsedan dess har jag varit intresserad av de möjligheter som öppnar sig i världen utanför skolan för den som lär sig ett främmande språk. Mina egna erfarenheter får stöd av det bland lärare allmänt kända faktumet att det inte räcker till med språkkontakter i skolan ifall man framgångsrikt vill utveckla sina språkkunskaper. (Benson & Reinders 2011: 2, se även Vuorinen 1993: 67)

Från första början var det min svensklärare som rekommenderade olika språkaktiviteter utanför skolan och fick mig att bli entusiastisk inför dem. Därför tycker jag också att läraren har en oersättlig roll som förespråkare för autentiska material i skolan genom att även själv ta autentiska element med i undervisningen. Enligt resultaten i Peltonen (2011: 57) förhåller sig svensklärare positivt till autenticitet i undervisningen, men begränsas dock i sina försök att förverkliga autenticitet på grund av tidsbrist, läroplanen som måste följas och att deras energi går åt till att hålla disciplin. Ändå vore det av betydelse för elever att bli uppmuntrade till autentiska språkaktiviteter av lärarna i skolan fastän tiden inte räcker till förverkligandet av autenticitet på lektionerna. När allt kommer omkring är det upp till språkinläraren att välja om han eller hon vill lägga sin tid på språk på fritiden - då är det frågan om motivation.

I det följande redogör jag för de teoretiska utgångspunkterna för studien, presenterar tidigare forskning, diskuterar språkinläring utanför klassrummet och definierar de centrala begreppen *autenticitet* och *motivation*. Därefter presenteras mål, material och metod. Materialet samlades in med hjälp av enkät och metoden i denna undersökning är till övervägande del kvalitativ. I resultatdelen kommer jag att analysera resultaten. Slutligen sammanfattas resultaten och det viktigaste som framkommit i studien diskuteras.

2 BAKGRUND

2.1 Språkinläring utanför klassrummet

Som forskningsfält är språkinläring i kontexter utanför klassrummet tämligen outforskat. Därför finns det inte heller så många studier om effekter av språkinläring i fritidssammanhang (se dock Nunan 1991: 172-176). Benson (2011: 8) påstår att språkinläring utanför klassrummet kan betraktas som ett område inkluderande all inläring som inte sker i klassrummet vilket emellertid leder till det problemet att det är svårt att begränsa fältet inom vettiga ramar. Enligt Benson och Reinders (2011: 2) skiljer sig klassrummet respektive utanför klassrummet med avseende på mängden anvisningar och instruktioner. De påpekar vidare att även om språkinläring i klassrummet omfattar både inläring och undervisning, försiggår språkinläring utanför klassrummet inte nödvändigtvis helt utan någon form av instruktion.

I ljuset av tidigare forskning verkar det som om de flesta finska studerande upptäckt engelska i kontexter utanför skolan vilket däremot inte gäller svenska i så stor utsträckning. Det visade sig i en studie av Kalaja m.fl. (2011: 55-56) att elever i grundskolan och på gymnasiet inte lärde sig svenska via medier lika effektivt som de lärde sig engelska. Därtill var skolan det principiella sammanhanget där eleverna stötte på svenska medan engelska lärdes in i en rad fritidssammanhang. Således kvarstår det en utmaning att göra svenska i vardagen synligare och att lösgöra undervisningen från läroboken, och här har lärare enligt min mening en central roll. Peltonen (2011: 39-42) anger att användning av autentiskt material i svenskundervisning i skolan ofta tolkas av både lärare och elever som ett medel att lätta upp undervisning och inte någonting lika effektivt som läroboksbaserad inläring. Hyytiä (2008: 53-54) och Sundqvist (2009: 196) rapporterar att elever som har engelskkontakter på fritiden inte nödvändigtvis tenderar att få bättre vitsord, men att exempelvis deras ordförråd blir mångsidigare eller de blir bättre i muntligt språkbruk, vilket enligt min uppfattning redan i sig är ett värdefullt mål.

I Bailly et al.(2008) framkom att gymnasister som självständigt lärde sig språk utanför skolan använde olika tekniker. Bailly (2011: 124-125) urskiljer två huvudsakliga typer av aktiviteter som användes av gymnasister; mer seriösa konventionella respektive lättare och inte så konventionella aktiviteter. Att översätta främmande ord och fraser, att lära sig utantill samt att göra anteckningar eller skriva ner grammatikregler är bara några exempel på de seriösa aktiviteter som gymnasister ägnade sig åt och som de uppenbarligen lärt sig i skolan. Däremot räknas de lättare aktiviteterna som att se på tv, lyssna på musik, spela datorspel eller läsa på målspråket, bland dem som jag huvudsakligen koncentrerar mig på i denna studie.

Språkinläring utanför klassrummet hör till en grupp alternativa termer som alla syftar till de fyra olika dimensionerna av språkinläring utanför klassrummet; plats (location), formalitet (formality), pedagogik (pedagogy) och locus of control som saknar en vedertagen översättning på svenska (Benson 2011: 9).

2.1.1 Lokalitet

Termerna utanför klassrummet (*out-of-class*), utanför skolan (*out-of-school*), efter skolan (*after-school*), utanför läroplanen (*extracurricular*) och extramural har enligt Benson (2011: 9) fokus på plats och sammanhang där inlärningen sker. Dessa aktiviteter är någonting som man ägnar sig åt utöver inläring och undervisning i klassrummet. Utanför klassrummet och utanför skolan syftar till aktiviteter som studerandena självmant sysslar med för att bli bättre på ämnet i fråga. Däremot har aktiviteter efter skolan eller utanför läroplanen att göra med mindre formella extra aktiviteter som arrangeras av skolan.

2.1.2 Formalitet

Stickler och Emke (2011: 149-150) definierar *formell*, *non-formell* och *informell* inläring. Formell inläring sker oftast vid institutioner och är färdigstrukturerad vad gäller mål för inläring, tid som åtgår och hjälp man får till stöd för inlärningsprocessen. Formell inläring är avsiktlig utifrån inlärares perspektiv och leder till ett certifikat. Med non-formell inläring menas någonting som lärs in utanför institutioner och för vilket man inte får ett betyg. Denna form av inläring är trots allt uppsåtlig och strukturerad, t.ex. självstudiematerial på webben eller en språkcirkel där man praktiserar muntliga färdigheter på fritiden. Informell inläring för sin del är icke-strukturerad och leder inte till något certifikat. Däremot är denna form av inläring nära relaterad till vardagslivet, fritid, familj och arbete. Det förekommer informell inläring vars syfte är att lära sig, men oftast är den icke-avsiktlig, d.v.s. att man lär sig utan att medvetet sträva efter det. Man bör dock hålla i minnet att språkinläring utanför skolan inte enbart omfattar inläring utan påföljande certifikat eller tester (Benson 2011: 10). I föreliggande studie kommer jag inte att utreda om språkinlärare medvetet ägnar sig åt språk på fritiden utan hur mycket de överhuvudtaget har av olika informella eller non-formella språkkontakter. Jag anser att det alltid är nyttigt att t.ex. lyssna på musik, se på film eller läsa böcker på målspråket fast man inte uppfattar det som ett inläringstillfälle.

2.1.3 Pedagogik

Termerna självinstruerad (*self-instructed*), icke-styrd (*non-instructed*) och naturalistisk (*naturalistic*) inläring är motsatser till instruerad (*instructed*) språkinläring med hänsyn till i

vilken mån och hurdan pedagogik inlärnin g utanför klassrummet omfattar (Benson 2011: 11). Benson (2011: 11) definierar termen *instruktion* som pedagogik med formell karakteristik. Han påpekar vidare att självstyrd inlärnin g är avsiktlig med avseende på inlärarens perspektiv och leds i stället för en lärare av speciella böcker eller radio- och tv-sändningar. Däremot försiggår naturalistisk inlärnin g utan något material, instruktion eller intention att inhämta kunskap.

2.1.4 Locus of control – vem styr inlärnin gen?

Benson (2011: 12) hävdar att begreppen självständig (independent), självstyrande (self-directed) och autonom (autonomous) språkinlärnin g har alla att göra med vem som fattar beslut om inlärnin g och instruktion i inlärnin gssammanhang.

2.2 Motivation och attityder

Bland den mångfald teorier om motivation som finns presenterar jag några av de mest centrala. Ordet *motivation* härstammar från det latinska ordet ”movere” som betyder ”att röra” (Ruohotie 1998: 36). Termen har dock vidgats i betydelse och i dag innebär den även system av medverkande krafter som styr och motiverar beteendet. Stamordet till motivation är *motiv*. Motiv väcker och upprätthåller beteendet hos en individ. Motivation är på det sättet tillstånd som motiv åstadkommer (Ruohotie 1998: 36). Vidare påstår Ruohotie (1998: 41) att motivation är dynamisk och alltid beror på situationen. *Situationsmotivation* är starkt knuten till en viss situation medan *allmän motivation* är mer oföränderlig till sin karaktär. En studerande som har bra allmän motivation i språkstudier kan sålunda utveckla sina studietekniker vid behov. Situationsmotivation är således ytterst beroende av allmän motivation hos en individ.

Gardner och Lambert (1972) skiljer mellan *instrumentell* och *integrativ* motivation. Linnarud (1993: 90) påstår att det är frågan om instrumentell motivation om det principiella målet för språkinlärnin g är att uppnå något nyttigt. En studerande vill kanhända lära sig svenska för att kunna kommunicera med sin svenska kusin eller prestera goda resultat i engelska för betygets skull. En integrativt motiverad individ vill bli integrerad i målspråkets kultur och komma nära det andra samhället och dess människor genom att kunna språket. Linnarud (1993: 91) poängterar

vidare att en inlärare kan uppvisa såväl instrumentell som integrativ motivation. Angående vilken motivation som ger bästa resultat kommenterar Vuorinen (1993: 14) att det finns studier till fördel för båda typer av motivation.

Motivationen brukar vidare delas in i *inre* och *yttre* motivation. Enligt Peltonen & Ruohotie (1992: 18-19) innebär inre motivation att drivkraften kommer inifrån individen själv och att man känner glädje av att kunna uttrycka och utveckla sig själv. En inre motiverad studerande blir motiverad helt enkelt av att alltså kunna lära sig något nytt om språket. En yttre motiverad individ är beroende av omgivningen och anstränger sig till inläring t.ex. för att känna samhörighet med andra i gruppen.

Ruohotie (1998: 41) hävdar även att attityder skiljer sig från motivation på grund av att attityd är ett stabilt tillstånd som sitter djupt inne i individen och förändras mycket långsamt. Däremot är motivation dynamisk och kortvarig. Om motivation hos en inlärare i svenska försvagas kan han eller hon ändå förhålla sig positivt till svenskundervisning – då har attityden till svenska inte förändrats. Ruohotie (1998: 42) definierar attityd som ”individens benägenhet att känna, tänka och fungera på ett visst sätt”. Attityder åstadkommer att vissa saker värderas högt medan andra anses mindre betydelsefulla. Med detta i minnet borde man börja bygga positiva attityder till språk hos språkinlärare redan i ett tidigt skede för att förhindra negativa attityder från att uppstå. Problematiskt är om elevens närmaste krets förhåller sig negativt eller icke-uppmuntrande till språkinläring och på så sätt tillintetgör skolans värdefulla ansträngning. Den i Finland ständigt pågående debatten om tvångssvenskan påverkar språkklimatet så att svenskan utan tvivel ter sig som ett onyttigt språk för allt fler unga inlärare.

2.3 Autenticitet

Termen *autenticitet* kan definieras mycket olika beroende på synsättet. Autentisk innebär att något är äkta och ursprungligt. Ett mycket traditionellt sätt att betrakta autenticitet är genom de extra-curriculara texter (skrivna eller audiovisuella) som läraren använder i undervisningen och som fungerar som exempel på språkbruket i det verkliga livet (Van Lier 1996: 136). I detta sammanhang kan man tala om materialets autenticitet. Enligt Little (1997: 225) är autentiska

texter ursprungliga, har ursprungligen någon social eller kommunikativ funktion, som t.ex. en nyhetssändning eller ett skönlitterärt avsnitt. Texter är inte fingerade för att bättre lämpa sig i undervisningsändamål. Little påstår vidare att autentiska texter gör det lättare för inlärare att komma in i gemenskapen där målspråket används. Ändå förhåller sig lärare allmänt tämligen komplext till autenticitet då autentiskt material mest ses som något som lättar upp undervisning (Peltonen 2011: 40). Lärarnas synsätt förmedlas till elever som inte heller uppfattar autentiska aktiviteter som avgjort nyttiga för inläring. Detta bevisar att lärarnas attityder måste förändras för att även få elever att ändra sin uppfattning. Jag anser att det inte är så överraskande att elever förstår texter från den riktiga världen som underhållning därför att de är vana vid att förknippa t.ex. skönlitteratur och tv-tittande med någonting man gör i avkopplingsyfte på fritiden.

Grundbetydelsen av termen autenticitet kan finnas i det grekiska ordet ”*authentees*” ”initiativtagare, skapare” (Kaikkonen 2000: 53). Detta tyder på att det i autentisk undervisning är inlärares agens och upplevelse som står i fokus. Widdowson (1981: 80) poängterar att autenticitet är en speciell karaktär av den relation som uppstår mellan läsaren och texten medan genuinitet är ”en absolut egenskap av texten”. I ljuset av denna teori antas att ingen som helst ”autentisk” text som läraren tar med sig i klassrummet är autentisk om intresset riktas till språket i texten i stället för att vilja lära sig något nytt om livet och världen som texten representerar. I föreliggande studie omfattar begreppet autenticitet alla de texter och aktiviteter som utsätter språkinläraren för språket som uppkommer i äkta sociala och kommunikativa sammanhang.

Av Peltonen (2011: 55) framgår att lärare primärt använder läroboken eftersom den ger distinkta ramar för undervisningen och underlättar deras arbete. Peltonen (2011: 55) uppger att lärare finner det tidskrävande att söka lämpligt autentiskt material och en del tycker att det råder en brist på sådant material. Enligt min mening påvisar detta att det finns ett behov för extra utbildning för lärare vad gäller utnyttjande av autentiskt material. Jag förnekar inte lärobokens betydelse i undervisning, men tycker att autentiskt material behövs för att inlärare ska få en mer sanningsenlig bild av språket i sin vardagliga kontext. Little (1997: 231) förespråkar autentiska texter särskilt därför att de enligt honom befrämjar autonomi hos inlärare genom att förbättra inlärarnas tilltro till sina språkfärdigheter.

3 MÅL, MATERIAL, METOD

3.1 Forskningsfrågor

Föreliggande studie syftar till att utreda på vilka olika sätt och i vilken mån abiturienter som studerar svenska, engelska och franska samt universitetsstuderande som läser svenska är i kontakt med dessa språk på fritiden. Mina centrala forskningsfrågor är:

- På vilka olika sätt och i vilken mån är abiturienter respektive universitetsstuderande i kontakt med språk på fritiden?
- Finns det skillnader mellan gymnasister och mera avancerade studenter vid universitetet?
- Tycker studerande på gymnasiet och vid universitetet att de av sina lärare blir uppmuntrade till autentiska aktiviteter utanför klassrummet?
- På vilka olika sätt uppmuntrar lärare sina elever att lära sig språk på fritiden?

3.2 Materialinsamling

Informanterna i min studie består av en grupp universitetsstuderande vid Jyväskylä universitet som deltog i den obligatoriska kursen Akademisk svenska på hösten 2011. Därtill valde jag som informanter abiturienter som läser svenska, engelska och franska på ett litet gymnasium i Jyväskylätrakten. För att få ett lite annat perspektiv på studien bestämde jag mig även för att i undersökningen ta med läraren på kursen vid universitetet samt en lärare i svenska, engelska och franska på gymnasiet i fråga. Jag tycker att det är välgrundat som svenskstuderande att koncentrera sig på svenska i denna undersökning.

I början av oktober 2011 gick jag för att möta läraren på kursen akademisk svenska. Hon var genast villig att delta i studien med sin grupp. I början av december besökte jag deras lektion medförande frågeformulären. Studenter och läraren fyllde i enkäten vilket tog drygt en kvartstimme. Sammanlagt 22 studenter hade anmält sig till kursen, men det var 16 närvarande då svaren samlades in. I november kontaktade jag alla tre gymnasielärare per e-post, och de svarade positivt. För säkerhets skull frågade jag även gymnasiets rektor om tillstånd via e-post. Eftersom

tiden före julen alltid är hektisk bestämde jag mig för att samla in data på gymnasiet först i början av januari 2012 för att inte besvära lärare i så hög grad.

I början av varje insamlingstillfälle presenterade jag mig själv och berättade om syftet med studien samt gav instruktionerna till respondenter. Abiturienter fyllde i enkäten med identiska frågor för svenskans och engelskans del i början av en lektion i engelska samtidigt som deras lärare fyllde i sitt frågeformulär. Alla abiturienter hade ju även studerat svenska, och på grund av deras höga antal på kursen i fråga var det välmotiverat att låta dem på samma gång svara på frågor som berörde svenska. Av de 25 abiturienterna på kursen var det 21 närvarande då svaren samlades in. Senare samma dag ordnades tillfälle för de fem abiturienter som studerade franska att fylla i enkäten som innehöll samma frågor som frågeformulären för engelsk- och svenskläsende abiturienter. Franskläraren fyllde i enkäten under en av sina lektioner och jag fick den tillbaka när lektionen var slut. Svenskläraren svarade på frågorna senare på dagen.

3.3 Enkät som undersökningsmetod

I föreliggande studie har jag valt att använda gruppenkät vilket medför den fördelen att man har bättre kontroll över respondenterna då man själv är på plats. Vid denna distributionsform är bortfallet oftast tämligen litet (Ejlertsson 1996: 8). För att förbättra validiteten hos frågeformuläret gjorde jag en pilotstudie med den, dvs. bad om mina studiekamrater att fylla i enkäten och kommentera den. Därefter, utgående från nyttiga förbättringsförslag, lät jag frågeformuläret få sin slutgiltiga utformning.

Det finns såväl fördelar som nackdelar med enkätundersökning i jämförelse med intervju. Framför allt är den en effektiv metod att samla in ett stort antal svar på kort tid. Jämfört med intervju känner respondenter sig vanligen inte så pressade att svara snabbt vilket kan leda till mera begrundade och sanningsenliga svar vid en enkätstudie (Ejlertsson 1996: 11). Då respondenterna vet att deras svar kommer att behandlas anonymt ger de förmodligen ärligare svar. Man kan dock aldrig vara helt säker på om respondenterna svarat ärligt på frågorna. Intervju är överlägsen enkät i det avseendet att intervjuaren kan ställa fortsatta frågor vilket ger djupare

information. En annan fördel med intervjun är att respondenten kan i händelse av missuppfattning be om förtydligande. Med detta i minnet, och eftersom jag hade det gynnsamma tillfället att själv närvara vid datainsamling, betonade jag för informanterna att fråga i fall de inte begrep någon fråga eller formulering.

Enkät såväl för lärare som för studenter (se bilagor 1 och 2) har en inledande del där jag berättar om syftet med studien. Jag poängterar även att svaren kommer att behandlas konfidentiellt och anonymt. Lärarnas enkät (se bilaga 2) omfattar fem öppna frågor och utrymme för kommentarer. I frågeformuläret för studenter på akademisk svenska frågas respondenternas kön, ålder och ursprungliga hemort. Enkäten, som är densamma för såväl abiturienter som universitetsstudierande (se bilaga 1), består av 10 strukturerade frågor, 2 halvstrukturerade frågor och fyra öppna frågor som jag tänkte skulle ge informanter större frihet att berätta mera brett om sina språkaktiviteter på fritiden. I slutet av formuläret lämnade jag plats för eventuella kommentarer. För strukturerade frågor använde jag som mall frågor från enkäten i Hyytiäs (2008) pro gradu-avhandling. Det finns påståenden och fem svarsalternativ att välja ur: *varje dag, varje vecka, varje månad, sällan och aldrig*.

I Frågeformuläret för abiturienter frågades om deras kön och i svenskans och franskans del om abiturienten i fråga planerar skriva språket i studentskrivningarna. Enkäten för studerandena på gymnasiet och på kursen i svenska vid universitetet inbegriper en extra öppen fråga: "Använder du svenska när du reser på de svenskspråkiga områdena i Finland?".

4. RESULTAT

I detta kapitel kommer jag att presentera resultaten. Jag grupperar de strukturerade frågorna enligt hur aktiv roll språkinläraren har med hänsyn till olika aktiviteter. De aktiviteter som förutsätter att man i kontakt med språk aktivt producerar språk inräknas som aktiva eller produktiva aktiviteter. Dessa omfattar bland andra att spela datorspel, prata eller att skriva på språket i fråga. Passiva eller så kallade receptiva aktiviteter inbegriper t.ex. film- och tv-tittandet, musik- och radiolyssnandet samt läsandet. När man sysslar med dessa aktiviteter kan man förbli tämligen passiv för man behöver inte t.ex. aktivera det ordförråd som finns i det aktiva minnet.

4.1 Universitetet – Kurs i Akademisk svenska

I min studie deltog 16 studerande som gick på kursen akademisk svenska. Informanterna var alla kvinnor mellan 19 och 45 år som studerade vid pedagogiska fakulteten och kom från olika håll i Finland. Den ursprungliga hemorten påverkade inte resultaten. Den generella bilden utifrån svaren är att informanterna inte har livlig kontakt med svenska på fritiden och att somliga inte heller är motiverade att studera på kursen akademisk svenska. Det framkom även att studerandena inte i stort känner sig ha blivit uppmuntrade av läraren till att studera svenska i sammanhang utanför lektionerna.

4.1.1 Receptiva aktiviteter hos studerandena på Akademisk svenska

Figur 1. Andelen svar på påståendet "Jag tittar på svenskspråkiga filmer eller tv-program"

Som kan utläsas ur *Figur 1* anger en knapp majoritet av informanterna att de tittar på svenskspråkiga filmer eller tv-program *sällan*. Angående musiklyssnandet är det en klar majoritet av 81 % som uppger sig lyssna på svenskspråkig musik *sällan*. Två av informanterna, 13 %, svarade att de *aldrig* lyssnar på musik på svenska, och en informant angav att hon gör det *varje månad*.

Det finns två radiokanaler i Finland som sänder program enbart på svenska. Trots detta anger hälften av respondenterna (50 %) att de *aldrig* lyssnar på svenskspråkig radio, 44 % gör det *sällan* och bara en informant varje *månad*. Det är tämligen överraskande att de här tre ”lättaste” sätten att vara i kontakt med svenska språket utnyttjas i så låg grad av informanterna. Jag anser att det inte skulle kräva så mycket ansträngning att upprätthålla de grundläggande språkkunskaperna genom dessa aktiviteter. Det skulle vara intressant att veta om resultaten beror på att svenskan inte intresserar eller om studenter är omedvetna om de existerande möjligheterna.

Som jag förväntade mig var läsaktiviteten hos respondenterna mycket låg. Totalt 81 % svarade att de *aldrig* läser svenskspråkiga böcker och tre informanter 19 % angav att de läser *sällan*. Angående tidnings- och tidskriftsläsande på svenska var svarandena allmänt lite aktivare för två informanter 13 % svarade att de läser *varje månad* och 31 % att de läser *sällan*. Det var en dryg majoritet på 56 % som *aldrig* läser tidning eller tidskrift på svenska.

Påståendet ”Jag läser bruksanvisningar osv. på svenska” delade svaren så att 31 % svarade *varje månad*, 50 % *sällan* och 19 % *aldrig*. Vi möts av dessa små texter praktiskt taget varje dag för t.ex. livsmedelsförpackningarna innehåller varudeklaration såväl på finska som på svenska i Finland.

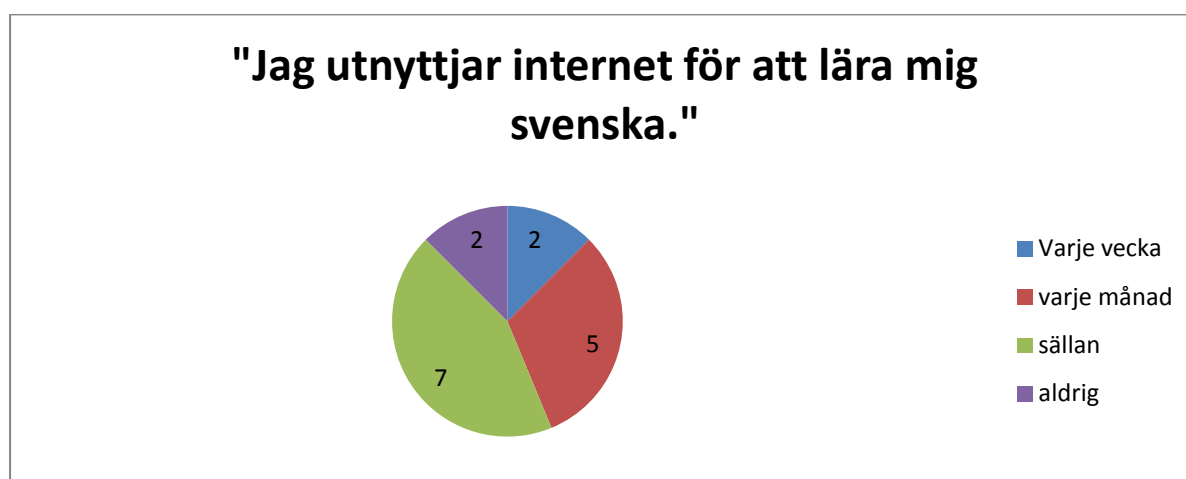
4.1.2 Produktiva aktiviteter hos studerandena på akademisk svenska

Produktiva aktiviteter som kräver att språkinläraren använder sina språkkunskaper eller aktivt producerar språk utövades av respondenterna på akademisk svenska något mindre än de receptiva. En så hög andel som 81 % svarade att de *aldrig* skriver på svenska på webben och 19 % hade valt svarsalternativet *sällan*. Det enda påståendet som svarades *aldrig* av alla 16 informanter var ”Jag spelar svenskspråkiga datorspel”. Resultatet är förståeligt för engelska är lingua franca även i den kommersiella spelvärlden och låg spelaktivitet hos flickor har belagts i flera studier (se t.ex. Uuskoski 2011)

Kontakter med svenskspråkiga hos studerandena på akademisk svenska var få men inte helt obefintliga för en dryg majoritet, 63 %, angav att de *sällan* pratar med svenskspråkiga i

vardagslivet medan 38 % svarade att de gör det *aldrig*. Det var något vanligare att prata svenska med finskspråkiga för två av informanterna 13 % gör det *varje månad*, 63 % *sällan* och 25 % *aldrig*. Att respondenterna har så få kontakter med svenskspråkiga kan bero på att många av dem inte hade svenskspråkiga släktingar eller vänner med vilka de skulle kunna praktisera sina kunskaper. I svaren på den öppna frågan ”Använder du svenska i något ytterligare sammanhang på fritiden?” framkom att en informant hade en finlandssvensk vän med vilken hon allt emellanåt talade svenska. Därtill angav hon att ”(...)ibland snackar vi några ord på svenska med finskspråkiga vänner emellan”. Det var två till som hade svenska släktingar.

4.1.3 Hur utnyttjar studerandena på kursen Akademisk svenska internet för att lära sig svenska?

Figur 2. Andelen svar på påståendet ”Jag utnyttjar internet för att lära mig svenska.”

I Figur 2 återges utnyttjandet av internet hos svarandena. Jag fick veta mer om informanternas kontakter med svenska på internet genom den halvöppna frågan ”Om du använder internet för att lära dig svenska hur utnyttjar du det?” Utifrån svaren förefaller det som om elektroniska lexikon var det vanligaste sättet att vara i kontakt med svenska på webben. En del brukar söka svar på grammatiska frågor, speciellt vad gäller ordföljden (se även bilaga 3; 2).

(1) ”Käytän esimerkiksi nettisanakirjoja. Joskus saatan myös etsiä kielioppiin liittyvää tietoa.”

Jag använder till exempel olika webblexikon. Ibland kan jag söka information som har med grammatik att göra.

Jag undrar om användning av internet hos dessa informanter är ännu mer slumpartad när de inte går på kursen. Det verkar som om det mest vore till kursens uppgifter som de utnyttjar webbordböcker och – grammatikor. Speciellt ett svar tyder på detta:

(3) ”esim. tämän ruotsin kurssin aikana olen käyttänyt netissä olevaa sanakirjaa”
t.ex. under den här kursens gång har jag använt nätordbok

Somliga respondenter hade för vana att läsa på nätet.

(4) ”(...)luen silloin tällöin ruotsinkielisiä lehtiä verkossa”
jag läser då och då svenskspråkiga tidningar på nätet

(5) ”Käyn satunnaisesti ruotsinkielisillä sivustoilla, ja yritän ymmärtää, mitä siellä sanotaan.”
Jag besöker slumpmässigt svenskspråkiga webbsidor och försöker förstå det som sägs där.

(6) ”luen ruotsinkielisiä blogeja”
jag läser svenskspråkiga bloggar

En studerande hade även utnyttjat självstudiematerial på webben.

(7) ”Luen internetistä erilaisia ruotsinkielisiä tekstejä sekä teen kielioppi ja sanasto tehtäviä kielikompassin nettisivujen kautta.”
Jag läser olika svenskspråkiga texter på nätet och gör grammatik- och vokabulärovnings på Kielikompassis webbsida.

4.1.4 Svenska i övriga fritidskontexter hos studerandena på akademisk svenska

Informanterna hade nästan inte alls med svenska att göra i samband med sina fritidssysselsättningar. Det var trots allt en som arbetade på en besiktningcentral där hon hade ”under tre års tid behövt svenska tre gånger” och en annan som ”läser svenskspråkiga bloggar som har att göra med min hobby fitness”.

Utifrån svaren till frågan ”Använder du svenska på dina utlandsresor?” hade informanterna rest tämligen lite, speciellt till Sverige. Respondenterna förhöll sig ändå positivt till att prata svenska då de reser i Sverige. Två av svarandena hade lämnat frågan obesvarad och en angav att hon inte använder svenska i samband med sina utlandsresor (se även bilaga 3; 9 och 10).

(8) ”Pyrin selvitytmään peruspalvelutilanteissa ruotsiksi.”
Jag försöker klara mig på svenska i vanliga betjäningssituationer.

Med frågan ”Använder du svenska när du reser på de svenskspråkiga områdena i Finland?” ville jag mäta informanternas attityder till svenska språket i Finland utöver att få veta om de praktiserat sina muntliga kunskaper i samband med resandet. Frågan tudelade respondenterna till dem som motsatte sig till att använda svenska i Finland och till dem som var positiva mot att prata svenska på de svenskspråkiga områdena (se även bilaga 3; 12, 13 och 14).

(11) ”En käytä, Suomessa asioin suomen kielellä.”
Jag använder inte, i Finland uträttar jag ärenden på finska.

Vissa svarandena var osäkra på sina språkkunskaper och en informant hade misslyckats i sitt försök att tala svenska i Finland (se bilaga 3; 15 och 16). Vidare uppstod det ett intressant fenomen i svaren – att Åland inräknas som ett område där svenska används även om svarandena inte pratade svenska på finländska fastlandet (se bilaga 3; 17 och 18).

4.1.5 Uppmuntran till svenska aktiviteter på fritiden

En klar majoritet av studerandena på akademisk svenska uppgav att de inte av sin lärare blivit uppmuntrade till att använda svenska i fritidskontexter. Några informanter nämnde saker som finns på webben och som de blivit informerade om. Trots allt var saker som de uppmuntrades till för det mesta hjälpmedel med hänsyn till kursarbetet och inte någonting som klart skulle ha presenterat svenska i informella sammanhang (se även bilaga 3; 20).

(19) ”On näytetty mm. nettisanakirja sekä sivu, josta löytyy tietoa eri ammasteista ruotsiksi ja ruotsinkielisiä työpaikkailmoituksia.”

Det har uppvisats bl.a. webblexikon samt en webbsida där det finns information om olika yrken på svenska och svenskspråkiga arbetsanmälan.

En respondent tyckte att lärarens låga motivation syntes på kursen och smittades av sig på studenter (bilaga 3; 21). Somliga informanter hade tidigare fått positiv uppmuntran till svenskaktiviteter utanför klassrummet.

(22) ”Lukiassa kannustettiin(...) Yliopistossa kokemukset ruotsin kielestä rajoittuvat yhdelle kurssille, jossa keskitytään opiskelussa ja tulevissa työtehtävissä tarvittaviin aiheisiin (...)

På gymnasiet uppmuntrades det. Mina erfarenheter om svenska språket vid universitetet begränsas till en kurs där man koncentrerar sig på teman som berör studier och kommande arbetsuppgifter.

(23) ”Valmentavan ruotsin kielen opettaja kannusti kuuntelemaan ruotsin kielistä musiikkia ja katsomaan elokuvia ruotsiksi. Lisäksi luimme kurssilla paljon uutisia ruotsinkielisiltä nettisivuilta.”

Läraren på den förberedande kursen på svenska uppmuntrade till att lyssna på svenskspråkig musik och att se på film på svenska. Dessutom läste vi mycket nyheter på svenskspråkiga webbsidor.

Som citat 23 uppvisar hade läraren på kursen i fråga tagit autentiska element i sin undervisning vilket uppenbarligen gjorde inläringen av svenska mera intressant och varierande. Det framstår i citat 22 att kursen akademisk svenska uppfattas som en kurs med seriösa och tämligen tråkiga teman vilket även framkom i kommentarer som en del informanter hade skrivit i slutet av frågeformuläret. Några ansåg att anspråksnivån av kursen var för hög och att det är frustrerande att studera svenska då man enligt dem klarar sig lika bra med engelska.

4.2 Gymnasiet - abiturienterna

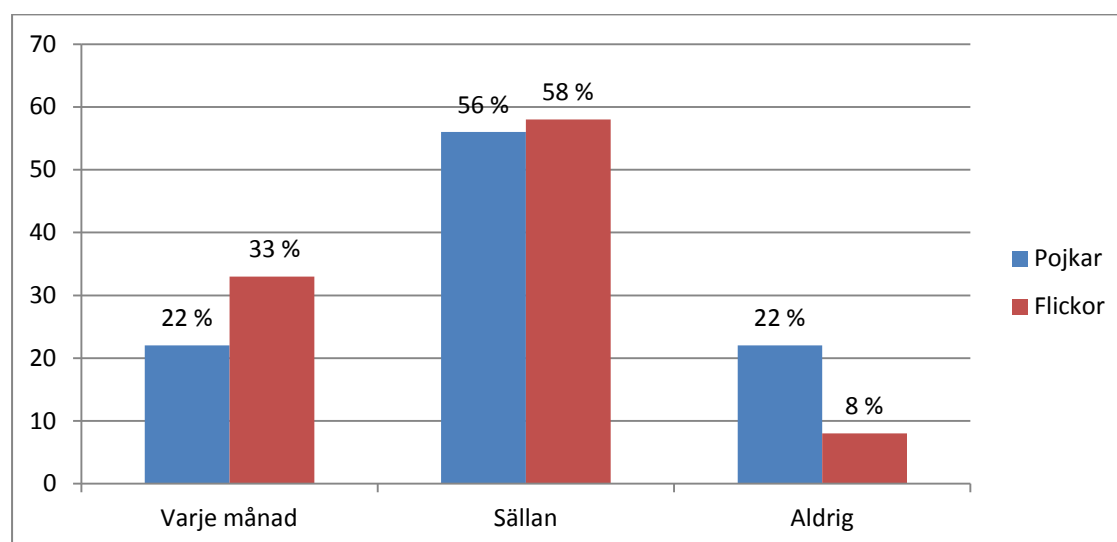
Gymnasister som deltog i min studie var 26 abiturienter från ett litet gymnasium i Jyväskylätrakten. Totalt 21 av dessa informanter studerade svenska och engelska varav 12 var flickor och 9 pojkar. Därtill var det 5 flickor som studerade franska.

Helhetsintrycket ur abiturienternas enkätsvar visar att de som studerade svenska på gymnasiet har något fler fritidskontakter på svenska än studenterna på kursen akademisk svenska. Vidare var

flickor aktivare än pojkar i fråga om mängden svenska aktiviteter. Pojkar som angav att de skriver svenska i studentskrivningarna (4 av 9) hade något flera svenska aktiviteter än de pojkar som uppgav sig inte skriva. Det var endast en flicka som inte skrev svenska i studentskrivningarna och en som var osäker på det då svaren samlades in.

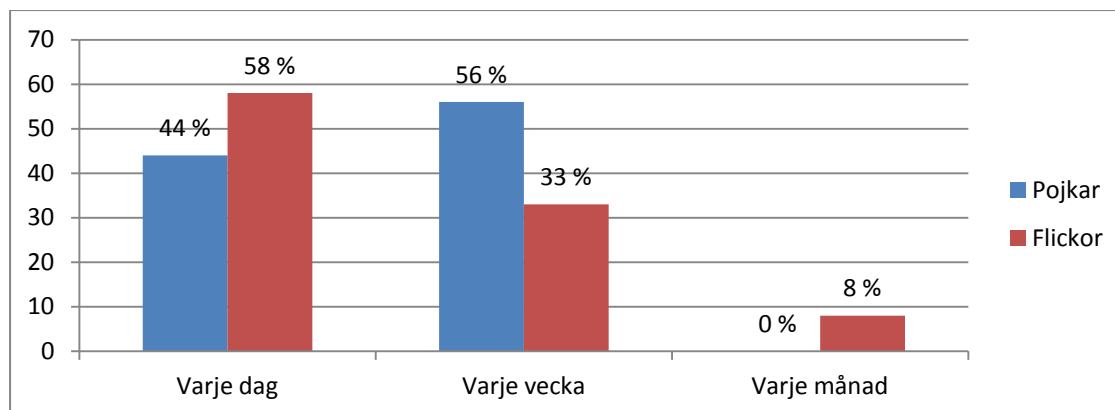
Som förväntat hade abiturienter betydligt mer engelsk- än svenskkontakter utanför klassrummet. Alla franskläsende informanter uppgav att de skriver franska i studentskrivningarna, men trots allt hade de inte särskilt mycket av franska aktiviteter på fritiden. Det framstod mycket tydligt att alla abiturienter hade blivit positivt och mångsidigt uppmuntrade till extramurala språkaktiviteter.

4.2.1 Receptiva aktiviteter hos abiturienter

Figur 3. Kön och procentandelen svar på påståendet "Jag ser på svenskspråkig film eller tv-program".

Som Figur 3 visar uppgav är det relativt ovanligt att se på svenskspråkiga filmer och tv-program för ungefär hälften av såväl flickor som pojkar gör det *sällan*.

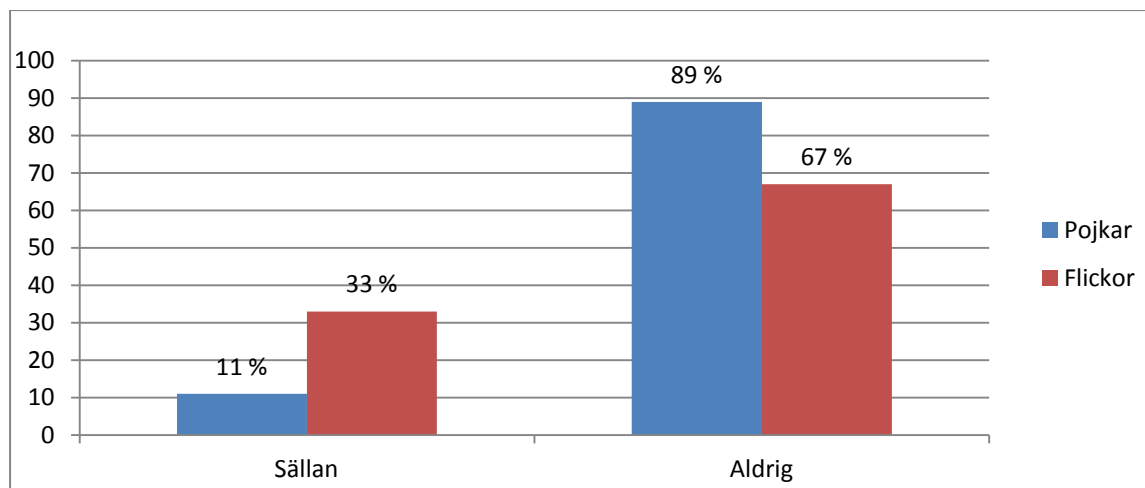

Figur 4. Kön och procentandelen svar på påståendet ”Jag ser på engelskspråkig film eller tv-program”.

Av Figur 4 framgår att film- och tv-programtittandet på engelska är alldagligt för ett så stort antal flickor som 58 % och för 44 % av pojkar som kryssade för alternativet *varje dag*. Tre av de fem franskläsende abiturienter angav sig se på franska filmer *varje månad* och två *sällan*.

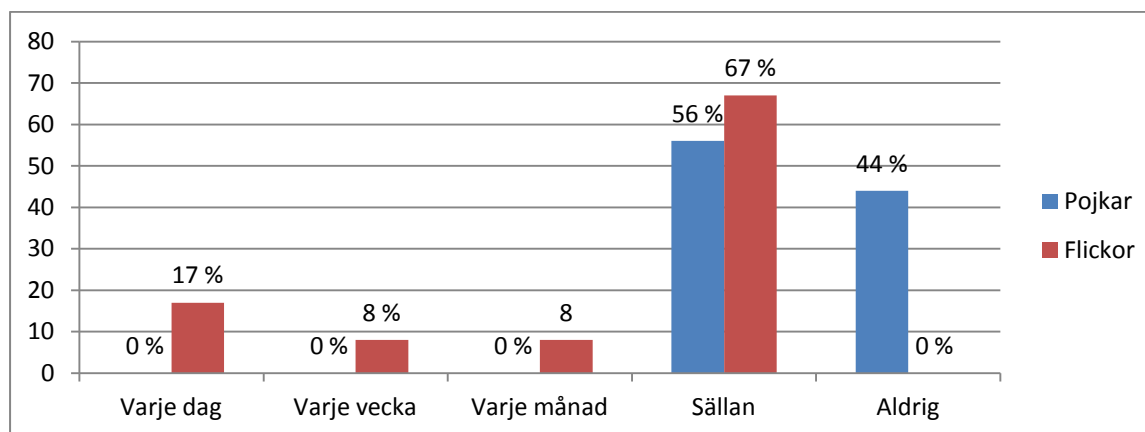
Totalt 17 % av flickorna uppgav att de lyssnar på svenskspråkig musik *varje vecka*, 25 % *varje månad*, 50 % *sällan* och en *aldrig*. Beträffande pojkar lyssnade 22 % av dem svenskspråkig musik *varje månad*, 56 % *sällan* och 22 % *aldrig*. Att lyssna på engelskspråkig musik var betydligt vanligare bland abiturienter för en klar majoritet av flickor (67 %) och 44 % av pojkar lyssnade *varje dag*, 25 % av flickor och 56 % av pojkar *varje vecka*. Endast en flicka hade valt alternativet *sällan*. Franskspråkig musik lyssnades av en abiturient *varje vecka* medan två flickor angav att de lyssnar *varje månad* och två andra *sällan*.

Att lyssna på svenskspråkig radiokanal var nästan lika slumpmässigt hos abiturienterna som hos studerandena på kursen Akademisk svenska för 33 % av flickor och 22 % av pojkar gjorde det *sällan* och ett så stort antal flickor som 67 % och 71 % av pojkar *aldrig*. Det var inte heller så populärt att lyssna på engelskspråkig radiokanal för 33 % av flickor och 11 % av pojkar hade kryssat för alternativet *varje månad*, hälften av flickor (50 %) och 22 % av pojkar *sällan* samt 17 % av flickor och 67 % av pojkar *aldrig*. Tre av de fem franskläsende abiturienterna uppgav sig lyssna på franskspråkig radiokanal *sällan* och två hade valt alternativet *aldrig*.

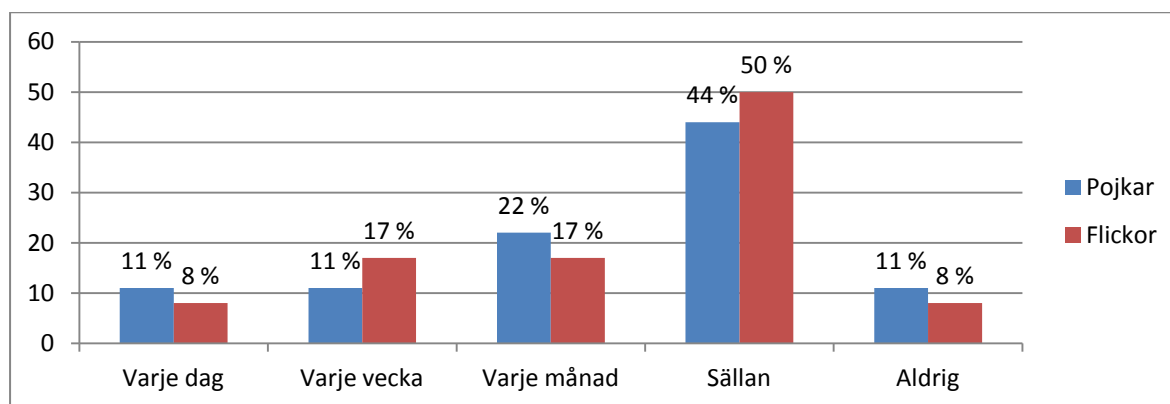
Figur 5. Kön och procentandelen svar på påståendet ”Jag läser svenskspråkiga böcker”

Som kan utläsas ur *Figur 5* läser en klar majoritet på 89 % av pojkar och över hälften av flickor (67 %) svenskspråkiga böcker *aldrig*. Bokläsandet på engelska bedrevs flitigare av flickor än av pojkar som klart framgår av *Figur 6*.

Figur 6. Kön och procentandelen svar på påståendet ”Jag läser böcker på engelska”

Fyra abiturienter läste franskspråkiga böcker, tidningar och tidskrifter *sällan* och en *aldrig*. Såväl flickor som pojkar läste svenska tidningar och tidskrifter något mer än böcker för en flicka angav att hon läser *varje månad*, drygt hälften av flickor (58 %) *sällan* och 33 % *aldrig*. Angående pojkar läste 44 % av dem *sällan* och 56 % *aldrig*. Engelska tidningar och tidskrifter var mer bekanta för abiturienter vilket återges i *Figur 7*.

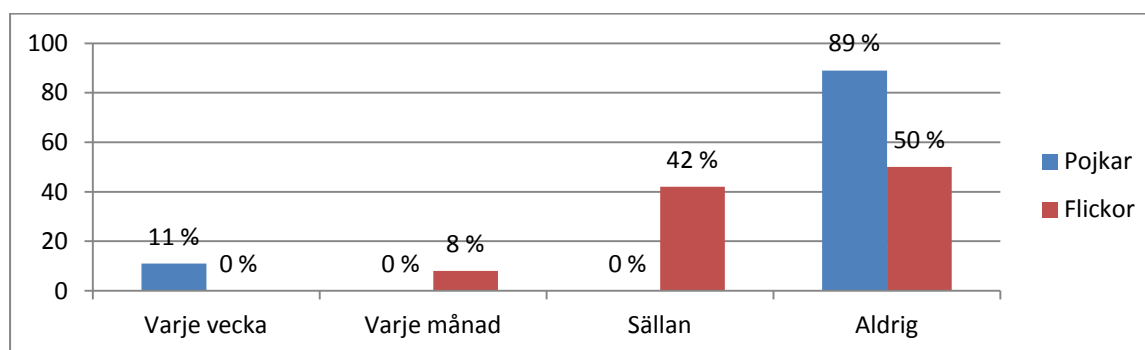

Figur 7. Kön och andelen svar i procent på påståendet ”Jag läser engelska tidningar och tidskrifter”

Svaren på påståendet ”Jag läser bruksanvisningar e.d. på svenska” visar att det är tämligen lätt och snabbt att läsa ”små texter” jämfört med en bok för de lästes oftare. En flicka angav att hon läser *varje vecka*, 42 % av flickor *varje månad*, 25 % *sällan* och 25 % *aldrig*. Totalt 22 % av pojkar läste *varje månad*, 33 % *sällan* och 44 % *aldrig*. Även franskläsende abiturienter läste dessa små texter oftare än övriga skrivna texter för en av dem uppgav att hon läser *varje vecka*, en *varje månad*, en *sällan* och tre *aldrig*.

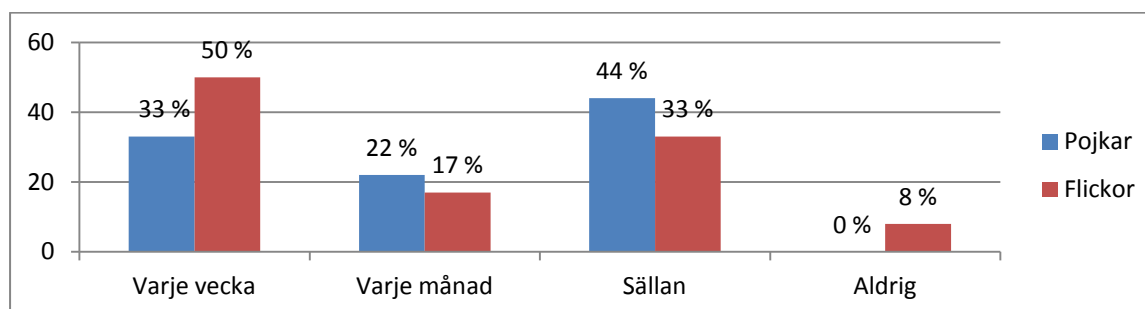
4.2.2 Produktiva aktiviteter hos abiturienter

Abiturienterna hade något fler muntliga än skrivna svenska kontakter. I *Figur 8* redogörs för hur ofta de skrev på svenska på webben.

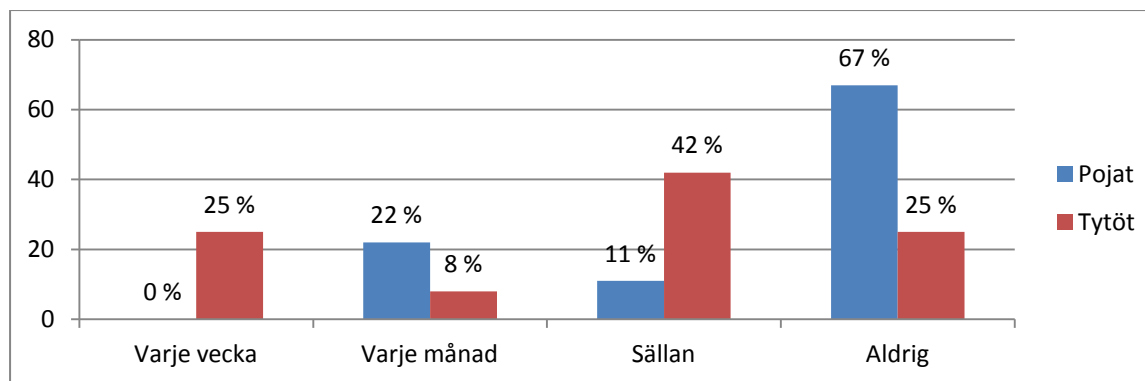
Figur 8. Kön och andelen svar i procent på påståendet ”Jag skriver på svenska på webben” (diskussionsforum, brevväxling).

Figur 9 presenterar frekvensen av abiturienternas skrivna kontakter på engelska på nätet. Man kan konstatera att speciellt pojkar, men även flickor har skriftliga aktiviteter oftare på engelska än på svenska. En abiturient som studerade franska påstod att hon skriver på webben på franska *varje månad* och fyra valde alternativet *aldrig*.

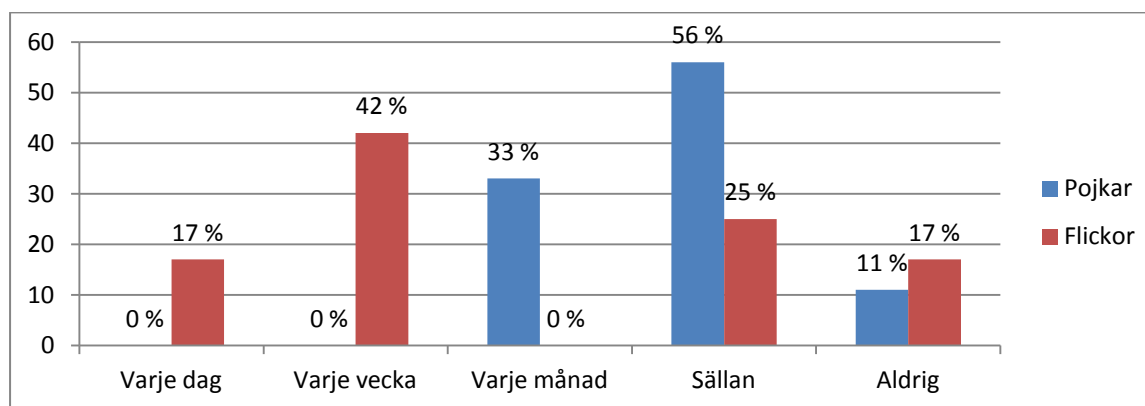
Figur 9. Kön och procentandelen svar på påståendet ”Jag skriver på engelska på webben”

Beträffande såväl svenska som engelska hade några enstaka abiturienter muntliga kontakter med människor som talade målspråket, men majoriteten hade talat språket vid få tillfällen. En flicka och en pojke hade kryssat för *varje månad* i påståendet ”Jag pratar med svenskspråkiga i vardagslivet”. Hälften av flickor (50 %) och 33 % av pojkar hade valt alternativet *sällan* medan 42 % av flickor och 56 % av pojkar uppgav att de *aldrig* talar med en svenskspråkig. Även om abiturienterna sysslar med engelska aktiviteter betydligt mer än svenska var det dock få som ofta talade språket. Endast två flickor och en pojke påstod att de pratar engelska med engelskspråkiga *varje vecka*. Ett så högt antal som 78 % av pojkar och 42 % av flickor svarade *sällan* samt 11 % av pojkar och 42 % av flickor *aldrig*. Alla fem flickor som studerade franska uppgav att de *aldrig* pratar franska med en franskspråkig.

Figur 10. Kön och procentandelen svar på påståendet ”Jag pratar svenska med finskspråkiga”

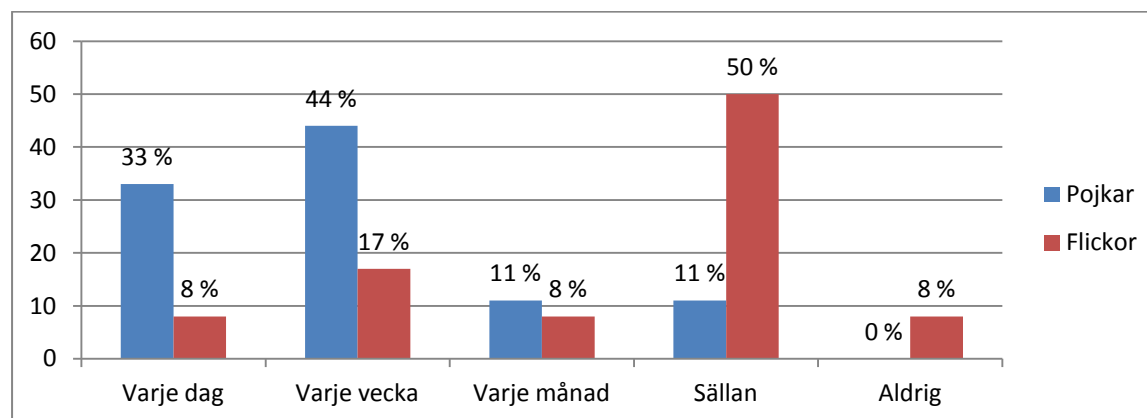
Som framkom i svaren har abiturienter inte många språkkontakter med människor som talar det främmande språket, men att de i stället övar sina muntliga kunskaper genom att tala målspråket med finskspråkiga. På grundval av *Figur 10* och *11* kan konstateras, och vilket även framkom i de öppna svaren, att framför allt flickor tycker om att småprata på svenska eller ännu mer på engelska. Vidare visar *Figur 10* och *11* att det är något vanligare för pojkar att prata med finskspråkiga på engelska än på svenska. En franskläsende respondent uppgav att hon pratar på franska med finskspråkiga *varje vecka*, medan de övriga fyra kryssade för alternativet *sällan*.

Figur 11. Kön och procentandelen svar på påståendet ”Jag pratar engelska med finskspråkiga”

Vid sidan av tv- och filmtittandet och musiklyssnandet verkade pojkar vara aktiva spelare av engelskspråkiga datorspel. *Figur 12* visar att flickor sysslar med spelandet sällan jämfört med pojkar. Detta resultat är i linje med bl.a. Uuskoskis (2011) resultat, och bekräftar det faktumet att pojkar spelar betydligt mer än flickor. Svenskspråkiga datorspel spelades *sällan* av endast två

pojkar och tre flickor, resten av informanterna uppgav att de *aldrig* spelar datorspel på svenska. Franskspråkiga datorspel spelades *aldrig*.

Figur 12. Kön och procentandelen svar på påståendet ”Jag spelar engelskspråkiga datorspel”

4.2.3 Hur utnyttjar abiturienter internet för att lära sig språk?

Totalt 25 % av flickor och 11 % av pojkar angav sig använda internet *varje månad* för att lära sig svenska medan 33 % av flickor och 22 % av pojkar kryssade för alternativet *sällan*. En så stor andel som 42 % av flickor och 67 % av pojkar valde svarsalternativet *aldrig*. Angående pojkar var det två som använde internet för att lära sig ord och en som pratade med svenskspråkiga på webben. Bland flickor var nätdordbok och olika texter såsom nyhetssidor och tidningar de mest populära svenska kontakter på webben. Två informanter angav att de chattar med sina svenskspråkiga vänner på nätet samt att de använder självstudiematerial som finns på webben.

(24) ”Netistä haen sanakirjoista sanoja ja puhun chatissa joskus ruotsia ruotsalaisen kaverin kanssa. Myös joskus tulee tehtyä ruotsin tehtäviä netissä.”
Jag söker ord i (webb)ordböcker och ibland chattar jag på svenska med min svenska kompis. Dessutom gör jag ibland svenska övningar på nätet.

Abiturienter utnyttjade internet mera aktivt för att lära sig engelska än svenska för 17 % av flickor och 22 % av pojkar gjorde det *varje dag*, 42 % av flickor och 33 % av pojkar *varje vecka*, 17 % av flickor och 11 % av pojkar *varje månad*. Endast en flicka påstod att hon gör det *sällan*. Ordböcker och olika skrivna texter som lästes utgjorde basen för flickornas engelskaktiviteter på nätet (bilaga 3; 25, 26). Övriga kontakter som nämndes var självstudiematerial, nätspel samt

chattandet eller brevväxlandet med utländska vänner. Pojkarnas aktiviteter på webben skiljde sig inte väsentligt från flickornas med ordböcker och olika texter som vanligaste sammanhang för engelskaktiviteter (bilaga 3; 27, 28).

Tre av de fem informanterna som studerade franska uppgav att de aldrig utnyttjar internet för att lära sig franska. En kryssade för alternativet *sällan* och en svarade *varje månad*. Aktiviteter på nätet som de nämnde syftar klart på att de gjordes för att öva för studentskrivningarna (se även bilaga 3; 30).

(29) ” Tekemällä erilaisia harjoituksia ja tehtäviä netissä, esim. luetun ja kuullun ymmärtämisiä.”

Genom att göra olika övningar och uppgifter på nätet, t.ex. läs- och hörförståelse.

4.2.4 Språk i övriga fritidskontexter hos abiturienter

Jag ville även veta om abiturienter hade fritidssysselsättningar och utlandsresor där de använde sina språkkunskaper, eller några andra sammanhang som inte hade framkommit i övriga enkätfrågor. Informanterna som studerade franska hade inga fritidsintressen på franska. Beträffande svenska var det endast två informanter som utgav att de använt svenska i samband med sina hobbyer; en flicka som sjöng på svenska och en pojke som

(31) ”metsästysharrastuksen yhteydessä yritin rannikolla puhua. Huonolla menestyksellä”

i samband med min jakthobby försökte tala på kusten. Med dålig framgång

Flera respondenter hade hobbyer där de behövde engelska. Som svar på frågan ”Om du använder engelska i dina fritidssysselsättningar, i vilka aktiviteter och på vilket sätt?” påstod två flickor att de sjunger på engelska och en intresserade sig för bokläsandet (bilaga 3; 32,33). Två pojkar sysslade mycket med datorspel där engelska behövdes, för spelens gemenskaper är oftast engelskspråkiga. Därtill var det en som utgav följande: (se även bilaga 3: 34)

(35) ”harrastan kuntosalia, johon tarvittavat vinkit ja ohjelmat ovat monesti englanninkielisiä”

”jag har gym som hobby, och tips och program som behövs är oftast på engelska”

Svaren på frågan ”Använder du svenska/engelska/franska ännu i något annat sammanhang på fritiden?” framförde ingenting nytt bland de redan omnämnda kontexterna. Somliga informanter repeterade redan framkomna aktiviteter. I svaren av de franskläsende respondenterna framkom det vanliga fenomenet att man läser hårt för tester och tentamina och låter bli efter att de är över.

(36) ”En enää, kun ranskan kirjoitukset meni jo.”
Inte mer för studentexamen i franska är över.

Svaret av en annan franskstuderande abiturient bevisar att hon ser sig själv mer som en passiv recipient som väntar på tillfällena att använda språket, men agerar inte aktivt själv för att söka kontexter där språket skulle komma i användning.

(37) ” En käytä, en ole tarvinnut, mutta olisi hauska käyttää jos saisin tilaisuuden.”
Jag använder inte, jag har inte behövt, men det vore roligt att använda om jag fick tillfället.

Angående resor utomlands hade abiturienter använt svenska i tämligen få tillfällen. Fyra flickor hade använt språket i Sverige. Därtill var det såväl negativt som positivt inställda med avseende på att använda svenska (se bilaga 3; 38, 39,40, 41 och 42). Över hälften av pojkarna hade använt svenska på resor i Sverige eller på Sverigebåten, men resten hade inte använt eller var ovilliga att använda språket.

Svaren på frågan ”Använder du svenska när du reser på de svenskspråkiga områdena i Finland” visar att abiturienterna hade haft ett fåtal resor på de svenskspråkiga områdena. Flickorna hade allmänt en positiv inställning till att använda svenska i Finland medan pojkarna hade en mer negativ attityd (bilaga 3; 43 och 44). Därtill var det en pojke som hade försökt att tala svenska, men misslyckats i sina försök.

Engelskan var en helt naturlig del av informanternas utlandsresor såväl hos pojkar som hos flickor varav alla dock inte hade rest mycket (se även bilaga 3; 45 och 46). Endast en av de franskstuderande informanterna hade besökt ett franskspråkigt land, men de som inte hade rest var trots allt villiga att använda språket vid behov.

4.2.5 Uppmuntran till språkaktiviteter på fritiden

Alla gymnasielärare som deltog i studien hade enligt abiturienterna mycket mångsidigt uppmuntrat till språkaktiviteter utanför klassrummet. Beträffande svenska beskrev flickor en rad aktiviteter som svenskläraren hade rekommenderat varav vanligaste var tidnings- och bokläsandet samt tv- och filmtittandet. Övriga aktiviteter som framkom var nätmaterial, olika webbsidor, radio- och musiklyssnandet, fritids- och språkresor samt brevvänner.

(47) ” Kannustaa, kertomalla internet sivustoista ja antamalla kirjoja ja lehtiä lainaan”

Uppmuntrar genom att informera om webbsidor och att låna böcker och tidningar

Jämfört med flickor var pojkarnas svar kortfattade och två av dem kom inte ihåg att de skulle ha blivit uppmuntrade till svenska fritidsaktiviteter (bilaga 3; 48). Jag antar att det beror på pojkarnas dåliga motivation att de inte hade upptäckt de möjligheter som läraren hade erbjudit. Dessutom hade en pojke inte direkt svarat på frågan utan påstod att

(49) ” En osaa ruotsia tarpeeksi hyvin jotta haluaisin käyttää sitä vapaa-ajalla.”

Jag kan inte svenska tillräckligt bra för att jag skulle vilja använda den på fritiden.

Detta bevisar att pojken i fråga inte litar på sina kunskaper och därför låter bli att använda språket fast fler kontakter med språket skulle förmodligen endast förbättra hans kunskaper.

Angående engelskläraren hade hon enligt abiturienter av båda kön framför allt uppmuntrat till att läsa böcker och tidningar på engelska, lyssna på musik och se på filmer och tv-program på engelska. Övriga aktiviteter som nämndes var internet, språk- och fritidsresor, kursbokens övningar på nätet samt uppmuntran till att prata engelska. Till skillnad från svenskläraren hade engelskläraren även uppmuntrat till att spela datorspel på engelska (bilaga 3; 50, 51).

Informanter som läste franska uppgav att de var i första hand aktiviteter på nätet som deras lärare hade rekommenderat, men även att läsa böcker och tidningar, musiklyssnande, filmtittande och radiolyssnande på nätet.

(52) ” Kannustaa! Suosittelee elokuvia ja esittelee erilaisia nettisivuja, joita voi hyödyntää.”

Uppmuntrar! Rekommenderar filmer och presenterar olika webbsidor som kan utnyttjas.

4.3 Lärarsvaren

Det framkom i svaren av studenterna på kursen akademisk svenska att uppmuntran till extramurala språkaktiviteter av läraren var svagt. Ingen av dessa informanter nämnde att de skulle ha blivit förordade exempelvis böcker eller filmer vilket var den vanligaste aktiviteten som lärarna på gymnasiet rekommenderade till sina elever. Vid lärarsvaren fick jag veta om de tillfrågade lärarna anser sig ha uppmuntrat sina elever till att vara i kontakt med språk i informella sammanhang samt hur insatta de är i studerandenas språkkontakter utanför klassrummet. Lärarna var alla fyra kvinnor.

4.3.1 Läraren på kursen Akademisk svenska vid universitetet

Läraren på kursen Akademisk svenska svarade på frågan ”Uppmuntrar du studenter att använda/studera svenska självständigt på fritiden?” på följande sätt:

(53) ”Kyllä kannustan, mutten mitenkään johdonmukaisesti. Jokaisella kurssilla kerron Nordjobbista ja suosittelen sitä opiskelijoille kesätyömahdollisuutena.”

Nog uppmuntrar jag, men inte konsekvent. På varje kurs berättar jag om Nordjobb och rekommenderar det till studenter som ett sommarjobbsalternativ.

Lärarens svar uppenbarar det som redan framstod i studentsvaren; att hon inte aktivt uppmuntrar till aktiviteter utanför själva kursen.

I svaret på den andra frågan ”Hurdana svenska kontakter på fritiden tror du att studenter skulle dra mest nytta av, varför?” framkom det att läraren värderade högt svenska, skrivet och talat, i vardagliga sammanhang som ”sjunker tröskeln att använda det främmande språket”. Läraren visste om studenternas svenska kontakter utanför kursen på basis av vad studenterna berättar om sig själva i början av kursen. Enligt henne är dessa kontakter ”kusiner som bor i Sverige eller

svenskspråkiga nya familjemedlemmar”. Att studenten har svenska kontakter på fritiden syns enligt läraren framför allt i bättre och modigare muntliga och skrivna kunskaper samt i att studenten kan ”använda ordspråk eller mer komplicerade satsstrukturer”. På den sista frågan i lärarenkäten ”Anser du dig veta tillräckligt om hur du kunde uppmuntra studenter till svenska kontakter på fritiden eller behövs det utbildning i detta?” gav läraren följande svar:

(54) ”Lisäkoulutus on aina tervetullutta, en tiedä tarpeeksi.”
Det är alltid välkommet med ytterligare utbildning, jag vet inte tillräckligt.

4.3.2 Gymnasielärarna

Gymnasielärare uppgav att de alla uppmuntrar sina elever till att se på filmer och tv-program på målspråket. Svenskläraren hade speciellt rekommenderat program på den svenskspråkiga tv-kanalen FST5 samt att titta och lyssna på nyheter på svenska. Svensk- och engelskläraren nämnde båda två skönlitteraturen och dessutom underströk engelskläraren nätens möjligheter. Därtill hade franskläraren förordad resandet och uppgifter på Otavas webbsidor.

Lärarna svarade på frågan ”Hurdana svenska kontakter på fritiden tror du att studenter skulle dra mest nytta av, varför?” på något olika sätt fast aktiviteter som förbättrar muntliga färdigheter ansågs betydelsefulla i alla svar. Jag bedömer att svensklärarens svar reflekterar det faktumet att svenska ofta räknas som ett onyttigt språk av studenter och därför är det viktigt med kontakter till verkliga människor som talar språket. Engelskläraren lyfter fram Skype och Facebook som diskussionsforum som öppnar dörrar till yttervärlden. Franskläraren efterlyser texter som representerar franska språket i många olika sammanhang, även resor som hjälper inläraren att se hur språket fungerar i vardagslivet.

(55) Svenskläraren: ”Tietysti henk. koht. suhteet ruotsinkielisiin ystäviin/sukulaisiin jne ovat tärkeitä. Näin opiskelija huomaa, että ruotsia tarvitaan oikeasti.”
Speciellt personliga relationer till svenskspråkiga vänner/släktingar o.s.v. är viktiga. På det sättet märker studeranden att svenska behövs på riktigt.

Engelskläraren: (56) ”Skype ja facebook; reagointi, kontaktit ulkomaailmaan, maailmankuvan laajentuminen, puhekielen valmiudet.”

Skype och Facebook; reaktion, kontakter med yttervärlden, utvidgande av världsbilden, muntliga färdigheter.

Franskläraren: (57) ”musiikki, lehdet, elokuvat, Facebookissa jutustelu (...), matkustelu”
musik, tidningar, filmer, småprat i Facebook, resor.

Lärarnas svar på frågan ”Vet du om studerandenas svenska/engelska/franska kontakter utanför klassrummet? Hurdana kontakter vet du att de har?” liknade varandra för svenskläraren benämnde svenskspråkiga vänner och släktingar i Sverige och på de svenskspråkiga områdena i Finland, och engelskläraren visste att studerande har vänner i olika länder som de är i kontakt med via Skype och Facebook. Dessutom franska släktingar lyfte franskläraren fram en rad andra kontakter såsom resor, biobesök, musiklyssnande, språkkurser och vänner genom internationellt samarbete mellan skolorna.

Svensk- och engelskläraren svarade på den fjärde frågan ”Syns det på lektioner eller i inlärningsresultat om studeranden sysslar med språket på fritiden, hur?” att det syns framför allt i kommunikativa färdigheter (se bilaga 3; 58, 59). Franskläraren ansåg att det syns som ”entusiasm, kännedom av kultur och som vilja att lära sig mer” om studeranden ägnar sig åt språket på fritiden. Att muntliga färdigheter inte framkom i fransklärarens svar kan bero på att franska är ett utmanande språk att tala och således krävs det en längre tid att muntliga färdigheter utvecklas i detta språk speciellt om man har börjat studera franska först på gymnasienivån.

Den sista frågan i lärarenkäten ”Anser Du dig veta tillräckligt om hur Du kunde uppmuntra studenter till svenska kontakter på fritiden eller behövs det utbildning i detta?” delade lärarnas opinioner på följande sätt:

(60) Engelskläraren: ” (...) Motivoivaa ainesta koulun ulkopuolelta löytyy yllin kyllin ja kannustus opettajan suunnalta ei vaadi juuri ylimääräistä tietämystä.”
Det kan finnas massor med motiverande material utanför skolan det kräver nästan ingen extra kännedom av läraren att uppmuntra (sina elever).

(61) Svenskläraren: ”Tarvittaisiin ehdottomasti koulutusta. Omat kontaktit ovat opiskeluajoilta, joten niistä ei ole enää juurikaan hyötyä.”

Det behövs utbildning absolut. De egna kontakterna är från studietider, så de är till ingen större nytta mer.

(62) Franskläraren: ”koulutus voisi olla hyvä juttu aina muutaman vuoden välein.”
utbildning skulle vara bra med några års mellanrum.

Svensklärare både på gymnasiet och vid universitetet ansåg att det vore nyttigt med mer information om hur uppmuntra och inspirera elever att upptäcka svenska kontakter utanför klassrummet. Jag tycker att svensklärare i allmänhet har större utmaningar att motivera elever till att lära sig svenska medan engelska är en självklar, vardaglig språk för flesta inlärare.

5. SAMMANDRAG OCH DISKUSSION

I föreliggande kapitel sammanfattar jag svaren som jag fick på forskningsfrågorna och diskuterar dem. Vidare diskuteras undersökningsmetoden och studien som helhet.

Min huvudforskningsfråga syftade till att utreda hur mycket och hurdana språkkontakter abiturienter i ett gymnasium och studerandena på den obligatoriska kursen Akademisk svenska vid Jyväskylä universitet har på fritiden. Data bestod av enkätsvar från 26 abiturienter vilka alla studerade svenska och engelska och varav fem för övrigt läste franska. Dessutom insamlade jag enkätsvar från 16 universitetsstuderande och fyra lärare varav en undervisade på kursen Akademisk svenska och tre på gymnasiet. Vid sidan av själva enkätfrågorna framkom upplysningar om studenternas motivation och attityder. Universitetsstuderandenas låga motivation att studera svenska framgick vid svaren och syntes även i deras benägenhet att använda språket i fritidssammanhang. Samma fenomen uppvisades av Jauhojärvi-Koskelo & Palviainen (2008) för enligt deras resultat påverkar kursen Akademisk svenska sänkande studenternas motivation att lära sig svenska bl.a. på grund av att kursen är obligatorisk och att kursens namn väcker negativa konnotationer hos dem. Den dåliga motivationen har säkert sitt ursprung i flera olika faktorer, men jag anser fortfarande att lärarens roll är viktig som skapare av en inspirerande atmosfär i språkinlärningskontexter och som förespråkare för språkets möjligheter i informella sammanhang.

Enligt svaren hade studenterna vid universitetet överraskande få receptiva aktiviteter speciellt vad gäller bok- och tidningsläsandet på svenska men även övriga aktiviteter. Produktiva aktiviteter som de ägnade sig åt var ännu färre för svenska talades och skrevs mycket sällan. På webben finns tillgång till en uppsjö av texter av olika teman på svenska, men trots allt är det mest ordböcker och grammatikregler som studenter söker på nätet.

Meningen med den andra forskningsfrågan var att belysa om det finns skillnader på mängden svenska aktiviteter hos abiturienter respektive universitetsstudier. Svenskläsende abiturienter var i genomsnitt lite aktivare, vilket kan förklaras med att de övade sig inför studentskrivningarna. Nätet utnyttjades hos båda nivåer mest för mycket konventionella ändamål – att kolla ord och grammatik. Däremot framhöll några av de tillfrågade abiturienterna sig bruka chatta på svenska på nätet. De största skillnaderna mellan dessa två nivåer visade sig vara att studenterna vid universitetet använde nätet en aning oftare i svenska kontexter medan somliga abiturienter ibland spelade svenskspråkiga datorspel vilket aktivitet aldrig bedrevs av någon av de mer avancerade studenterna.

De fem franskstuderande abiturienterna deltog alla i studentexamen i franska vilket dock inte syntes i frekvensen av franska kontakter på fritiden hos dem. De ägnade sig åt receptiva aktiviteter sällan samt skrev franska praktiskt taget aldrig på fritiden och hade muntliga kontakter med franska i mycket få tillfällen. Nätet utnyttjades principiellt för att öva inför studentexamen.

Studien förstärkte uppfattningen om engelska som en naturlig och alldaglig del av de flesta inlärares vardag. Den goda motivationen hos båda könen syns i den möda abiturienter lägger ner på att lära sig engelska på fritiden. Vissa kontakter är mest sannolikt underhållande och således inte bedrivna i inläringssyften angående t.ex. tv-tittandet, musiklyssnandet och spelandet på engelska via vilka man dock lär sig överraskande mycket utan att själv lägga märke till det. Majoriteten av abiturienterna tittade på engelska filmer och tv-program dagligen. Läsaktiviteten var högre beträffande engelska böcker och tidningar jämfört med svenska och det var mycket vanligare att skriva engelska än svenska i fritidssammanhang. Framför allt pojkar intresserade sig för att spela engelskspråkiga datorspel, och det skulle ha varit intressant att veta om detta syntes i aktivspelarnas vitsord i engelska. I Uuskoskis studie (2011) uppstod att ju mer gymnasister

spelade engelskspråkiga datorspel desto bättre vitsord i medeltal de hade. Pojkar spelar mer än flickor, vilket åstadkommer att de allt oftare når högre vitsord i engelska än flickor.

Trots att engelskan spelar en vardaglig roll i de flesta ungdomarnas liv förblir det enligt mina resultat ovanligt att ha muntliga kontakter i engelska vilket är fallet även med svenska. Detta har framstått i tidigare studier för t.ex. Kalaja et al. (2011 b: 56) fann att gymnasister inte hade fått tillfällen att tala svenska och engelska utanför klassrummet. I föreliggande studie uppstod att speciellt flickor hade för vana att tala svenska och engelska med finskspråkiga medan språkkontakter till utlänningar var få. Abiturienterna utnyttjade flitigt webben i syfte med att lära sig engelska och textsammanhangen var något mångsidigare än vad beträffar svenska kontakter på nätet.

Den tredje forskningsfrågan berörde universitetsstuderandenas och abiturienternas erfarenheter om uppmuntran till språkkontakter på fritiden av sina lärare. Abiturienter som läste svenska, engelska och franska uppgav att deras lärare hade rekommenderat en mångfald informella språkaktiviteter. Däremot ansåg majoriteten av universitetsstuderanden som läste på kursen Akademisk svenska att läraren på kursen inte uppmuntrade till att använda och lära sig svenska i extramurala sammanhang. Den fjärde centrala frågan syftade till att utreda hur aktiva lärarna såg sig själva i att uppmuntra studenter och på vilka olika sätt de hade gjort det. Lärarsvaren kongruerade i hög grad med det som framgick i studenternas svar. Således hade gymnasielärare varit uppmuntrande medan universitetsläraren uppgav att hon inte konsekvent förordade studenter till autentiska aktiviteter utanför kursen. Rekommenderade texter på webben som studenterna på kursen nämnde berörde till stor del kursarbetet.

Kalaja et al. (2011 a: 69) påpekar att inlärare av engelska hade aktivt letat efter tillfällen att lära sig engelska, vilket återges i min studie i hänseende med den variation engelska aktiviteter gymnasister framhävde. Även om vi stöter på engelska överallt har en studerande gynnsamma möjligheter att vara i kontakt med svenska i Finland, speciellt genom den mångfald av medier som existerar. Svenskläraren i min undersökning, i likhet av engelsk- och franskläraren, hade varit uppmuntrande och omnämnde flera finlandssvenska medier som hon hade rekommenderat

till sina elever. Trots hennes insats hade studenter inte sökt sig till dessa språkinlärningskontexter på fritiden.

Jag anser att jag lyckades samla in en mängd information om inlärares sätt att vara i kontakt med språk utanför klassrummet. Bortfallet på enkätfrågorna var obefintligt och frågeformuläret såväl för studenter som för lärare var ändamålsenligt fastän efteråt skulle jag ha velat omformulera somliga frågor. Intervju vid sidan av enkät skulle ha fördjupat ämnet och gett mer information om den enskilda inlärares informella språkkontakter, men jag tycker att enkäten gav tillräckliga svar på mina forskningsfrågor. Resultaten kan inte generaliseras för antalet informanter var så pass litet, men ändå tillräckligt stort för en kandidatavhandling. Min studie syftade till att skapa en helhetsbild om extramurala språkaktiviteter hos abiturienterna av ett gymnasium samt hos en grupp mer avancerade studenter vid universitetet, och resultaten skulle förmodligen ha varit olika i något annat gymnasium eller i en annan grupp av studenter vid kursen Akademisk svenska.

Det vore idealt att även få svenskan att spela en vardaglig och naturlig roll i de flesta inlärares liv. Detta är en utmaning för svenskundervisning, och även det samhälleliga klimatet kring debatten om tvångssvenska måste förändras för att människor ska bli mer öppna till svenska språket. Som ett tämligen nytt forskningsområde erbjuder språkinläring utanför klassrummet oräkneliga synpunkter att närma sig temat med. En fråga av intresse vore att utreda hur man skulle kunna få de omotiverade och svaga studenterna att bli intresserade av språket utanför klassrummet.

Litteratur

Bailly, S. 2011. *Teenagers Learning Languages Out of School: What, Why and How Do They Learn? How Can School Help Them?* Beyond the language classroom. Palgrave Macmillan. 124-125.

Benson, P. 2011. *Language Learning and Teaching Beyond the Classroom: An Introduction to the Field.* 8-12.

Benson, P. & Reinders H. 2011: Beyond the language classroom. Palgrave Macmillan. 1-2.
<http://innovationinteaching.org/books/beyond-the-classroom/> (Hämtad: 12.4.2012)

Ejlertsson, G. 1996. *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik.* Lund: Studentlitteratur. 8, 11.

Hyttiä, H-M. 2008. *Lasketaanko, että laulan yleensä englanninkielisten kappaleiden mukana? Tapaustutkimus alakoulun oppilaiden vapaa-ajan englanninkontakteista.* Pro gradu – avhandling. Jyväskylä: Opettajankoulutuslaitos, Jyväskylä universitet. 53-54.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18642/URN_NBN_fi_jyu-200806115444.pdf?sequence=1 (Hämtad: 11.10.2011)

Jauhojärvi-Koskelo, C. & Palviainen, Å. 2008. ”Kyllä, kotibileissä naamioidun ruotsinkieliseksi”. Jyväskylän yliopisto, kielten laitos.
https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielit/oppiaineet_kls/ruotsi/se/forskning/sve2ju/jauhojarvikoskelo (Hämtad: 12.4.2012)

Kaikkonen, P. 2000. Autenttisuus ja sen merkitys kulttuurienvälisessä vieraan kielen opetuksessa. Kaikkonen, P., Kohonen, V. *Minne menet kielikasvatus?: Näkökulmia kielipedagogiikkaan.* Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos.

Kalaja, P., Alanen, R., Dufva, H. and Palviainen, Å. 2011a. Englannin ja ruotsin kielen oppijat toimijoina koulussa ja koulun ulkopuolella. Lehtinen, E., Aaltonen, S., Koskela, M., Nevasaari, E. & Skog-Södersved, M. (eds.), *AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia* 3. 62-74. <http://ojs.tsv.fi/index.php/afinla/article/view/4457/4253> (Hämtad: 12.4.2012)

Kalaja, P., Alanen, R., Palviainen, Å & Dufva, H. 2011 b. From Milk Cartons to English Roommates: Context and Agency in L2 Learning Beyond the Classroom. *Beyond the language Classroom*. Palgrave Macmillan. 47-58.

Linnarud, M. 1993. *Språkforskning för språklärare*. Lund: Studentlitteratur. 90-91.

Little, D. 1997. Responding authentically to authentic texts: a problem for self-access language learning? Benson, P., Voller, P.: *Autonomy and independence in language learning*. London: Longman. 225, 231.

Luukka, M.-R., Pöyhönen, S., Huhta, A., Taalas, P., Tarnanen, M., Keränen, A. 2008. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus. 96. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4214-4> (Hämtad: 15.1.2012)

Nunan, D. 1991. *Language teaching methodology: a textbook for teachers*. New-York, Prentice Hall. 172-176.

Peltonen, M., Ruohotie, P. 1992. *Oppimismotivaatio. Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta*. Aavaranta-sarja, n:o 29. Helsinki: Otava. 18-19.

Peltonen, S. 2011. *Undervisning i svenska som främmande språk: högstadielärares förhållningssätt till autenticitet*. 39-42, 55, 57. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2011051710837> (Hämtad: 20.10.2011)

Ruohotie, P. 1998. *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Edita. 36, 41-42.

Stickler, U., Emke, M. 2011. *Tandem Learning in Virtual Spaces: Supporting Non-formal and Informal Learning in Adults*. Beyond the language classroom. Palgrave Macmillan. 149-150.

Sundqvist, P. 2009. *Extramural English Matters - Out-of-School English and Its Impact on Swedish Ninth-Graders' Oral Proficiency and Vocabulary*. Dissertation. Karlstad: Faculty of Arts and Education, English. Karlstad University Studies 2009:55. 196. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:275141/FULLTEXT03> (Hämtad: 19.11.2011)

Uuskoski, O. 2011. <http://www.helsinki.fi/humanistilehti/arkisto/2011/englanti.htm> (Hämtad: 12.4.2012)

Van Lier, L. 1996. *Interaction in the language curriculum: awareness, autonomy and authenticity*. London: Longman. Applied linguistics and language study. 136.

Vuorinen, P. 1993. *Focus on successful language learners : an experiment with students in the International Baccalaureate Program*. Turku: University of Turku, Department of Teacher Education. 14, 67.

Widdowson, H.G. 1981. *Teaching language as communication*. Oxford: Oxford University Press. 3. impr. 80.

BILAGA 1 Enkäten för studerandena

Hei! Nimeni on Heidi Taskila ja teen opinnäytetyötäni Jyväskylän yliopistossa. Tarkoitukseni on selvittää, millä tavoin ja kuinka paljon abiturientit ja yliopisto-opiskelijat ovat kielten kanssa tekemisissä koulun ulkopuolisissa yhteyksissä. Pyydän, että vastaisit seuraaviin kysymyksiin mahdollisimman rehellisesti ja huolellisesti. Vastaamalla kyselyyn annat luvan käyttää vastauksia kandidaatintutkielmassani sekä mahdollisissa myöhemmissä tutkimuksissani. Vastaukset käsitellään äärimmäisen luottamuksellisesti ja anonyymisti.

Rastita vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa vapaa-ajan x - kielen kontaktejasi:

	Joka päivä	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	En koskaan
Katson x-kielisiä elokuvia tai tv-ohjelmia					
Kuuntelen x-kielistä musiikkia					
Kuuntelen x-kielistä radiokanavaa (esim. netissä)					
Luen x-kielisiä kirjoja					
Luen x-kielisiä sanoma- tai aikakauslehtiä (verkossa tai paperiversiona)					
Kirjoitan kielellä x verkossa (keskustelupalstat kirjeenvaihto)					
Pelaan x-kielisiä tietokonepelejä					
Puhun x-kielisten ihmisten kanssa arkielämässä					
Juttelen x-kiielellä suomenkielisten kanssa					
Luen käyttöohjeita yms. kielellä x					
Hyödynnän Internetiä oppiakseni x-kieltä*					
Käytän kieltä x harrastuksissani *					

Vastaathan avoimiin kysymyksiin laajemmin kuin kyllä tai ei!

***Jos käytät Internetiä oppiaksesi x-kieltä, millä tavoin hyödynnät sitä?**

***Jos käytät x-kieltä harrastuksissasi, missä harrastuksissa ja miten käytät sitä?**

Käytätkö x-kieltä matkustellessasi ulkomailla? Kuinka usein?

(Käytätkö ruotsia matkustellessasi Suomessa ruotsinkielisillä alueilla?)

Käytätkö x-kieltä vielä jossain muussa yhteydessä vapaa-ajalla, kuinka usein?

Kannustaako x-kielen opettajasi käyttämään x-kieltä vapaa-ajalla, millä tavoin? (Onko ryhmällemme näytetty esim. verkon mahdollisuuksia kielenoppimisessa?)

Muuta kommentoitavaa:

Lämmín kiitos vastauksistasi!

BILAGA 2 Lärarenkäten

Hei! Nimeni on Heidi Taskila ja teen opinnäytetyötäni Jyväskylän yliopistossa. Tarkoitukseni on selvittää, millä tavoin ja kuinka paljon abiturientit ja yliopisto-opiskelijat ovat kielten kanssa tekemisissä vapaa-ajallaan. Pyydän, että vastaisit kysymyksiin rehellisesti ja mahdollisimman laajasti. Vastaamalla kyselyyn annat luvan käyttää vastauksiasi kandidaatintutkielmassani sekä mahdollisissa myöhemmissä tutkimuksissani. Vastaukset käsitellään äärimmäisen luottamuksellisesti ja anonymisti.

1. Kannustatko opiskelijoita käyttämään/opiskelemaan itsenäisesti x-kieltä vapaa-ajallaan? Millä tavoilla?

2. Millaisista vapaa-ajan x-kielen kontakteista uskoisit olevan opiskelijoille eniten hyötyä ja miksi?

3. Tiedätkö opiskelijoiden kurssin ulkopuolisista x-kielen kontakteista? Millaisia kontakteja tiedät heillä olevan?

4. Näkyykö harrastuneisuus jotenkin oppitunneilla tai oppimistuloksissa, miten?

5. Tiedätkö mielestäsi riittävästi, miten opiskelijoita voisi ohjata x-kielen kontakteihin vapaa-ajallaan vai tarvittaisiinko asiasta koulutusta?

Muuta kommentoitavaa:

KIITOS VASTAUKSISTASI!

BILAGA 3 Citerade enkätsvar

(2) ” esim. muutama päivä sitten tarkistin sanajärjestysasioita netistä”

t.ex. för några dagar sedan kollade jag ordföljd på nätet

(9) ”Jos matkustan ruotsiin niin käytän ruotsinkieltä(...).”

Om jag reser till Sverige så använder jag svenska.

(10) ”Todella harvoin ja jos käytän, niin silloinkin ainoastaan tervehdykset tms.(...)”

Mycket sällan och om jag använder så är det bara i hälsningar e.d.

(12) ”En käytä, suomella selviää”

Jag använder inte, man klarar sig med finskan

(13) ”Kyllä, ehdottomasti!”

Ja, absolut!

(14) ” Kyllä. Jääkiekkjoukkueen joukkueenjohtajana ollessani länsirannikon joukkueiden kanssa hoidin asiat kaksikielisesti.”

Ja. När jag var ledare för ishockeylaget skötte jag arrangemangen tvåspråkigt med västkustens hockeylag.

(15) ”(...)Mutta voisin kuvitella, että jos matkustelisin, niin yrittäisin pärjätä mahdollisimman pitkälle suomella. Osaisin varmaankin käyttää/puhua ruotsia tarpeeksi hyvin, mutten uskalla..”

Jag kunde föreställa mig att om jag reste så skulle jag försöka klara mig så långt som möjligt med finskan. Jag kunde kanske prata svenska tillräckligt bra, men jag vågar inte.

(16) ”(...)Kävin pari vuotta sitten Pietarsaassa, jossa yritin puhua ja ymmärtää heidän ruotsin kielistä murrettaan, mutta yritys onnistui huonosti. Se oli minulle liian vaativaa (puhe mm. liian nopeatahtista)”

Jag besökte Jakobstad för ett par år sedan och försökte tala och förstå deras svenska dialekt, men försöket misslyckades. Det var för krävande till mig (talet bl.a. för snabbt)

(17) ”en käytä juurikaan. Ahvenanmaalla olen kuitenkin käyttänyt ruotsia.”
jag använder nästan inte alls. På Åland har jag använt svenska.

(18) ”En ole tarvinnut ruotsia Suomessa, mutta jos tarve on, käytän tietysti. Tai siis olen käyttänyt ruotsia Ahvenanmaalla ollessani siellä kesätöissä. Unohdin että Ahvenanmaa kuuluu Suomeen.”

jag har inte behövt svenska i Finland men om det behövs använder jag naturligtvis. Eller jag har använt svenska på Åland då jag sommarjobbade där. Jag glömde att Åland hör till Finland.

(20) ”Kyllä, on annettu esim. nettiosoitteita, joissa on asiaa ruotsiksi.”

Ja, vi har blivit givna webbadresser där det finns information på svenska.

(21) ”Opettajani ei ole erityisemmin kannustanut ruotsin kielen käyttämiseen vapaa-ajalla. Pikemminkin hän ei vaikuta kovin motivoituneelta opettamaan kurssiamme, mikä vaikuttaa myös omaan intooni käyttää ja opiskella kieltä.”

Min lärare har inte särskilt mycket uppmuntrat till att använda svenska på fritiden. Snarare verkar hon inte så pass motiverad att undervisa på vår kurs vilket också påverkar mitt eget intresse att använda och studera språket.

(25) ”Sanakirja, nettitehtävät, chatit ulkomaalaisten kavereiden kanssa, musiikki ja tekstit (artikkelit, keskustelut)”

Ordbok, språkövningar på nätet, chattande med utländska kompisar, musik och texter (artiklar, diskussioner)

(26) ”Internetin sanakirjat ja sosiaalisen median avulla (käytän Facebookia englannin kielellä ja Twitteriin kirjoitan englanniksi).”

Nätordböcker och social media (jag använder Facebook på engelska och skriver i Twitter på engelska).

(27) ”Luen englanninkielisiä sivustoja ja keskustelen ulkomaalaisten kanssa.”

Jag läser engelskspråkiga webbsidor och diskuterar med utlänningar.

(28) ”No nyt on ainakin panostettu kirjoituksiin. mm. sanakirjat ym. ovat hyviä.”

Nu har man åtminstone satsat på studentskrivningar. bl.a. ordböcker är bra.

(30) ”Kuuntelen musiikkia youtubesta, voila – kirjasarjan nettitehtäviä, abi treeni – sivustoa.”

Jag lyssnar på musik i youtube, (gör) nätövningar av bokserien voila, abi treeni -webbsidor.

(32) ”(...) jos musiikki on harrastus, niin kuunnella ja laulaessa englanniksi”

om musik räknas som hobby så när jag lyssnar och sjunger på engelska

(33) ”Harrastukseni on lukeminen, joten aika paljon tulee luettua myös englanninkielisiä kirjoja.”

Min hobby är att läsa så ganska mycket läser jag också engelskspråkiga böcker.

(34) ”Harrastusseurani kanssa käymme ulkomailla ja siellä pitää osata kommunikoida englanniksi. Golfia harrastan.”

På utlandsresor med min idrottsklubb måste man kunna kommunicera på engelska. Jag sysslar med golf.

(38) ” Esim. kaupassa käydessäni Ruotsissa”

T.ex. på butiker i Sverige

(39) ”harvemmin, yleensä tulee käytettyä englantia”

sällan, oftast använder jag engelska

(40) ” En ole koskaan käyttänyt, mutta haluaisin ja voisin käyttää.”

Jag har aldrig använt, men skulle vilja och kunna använda.

(41) ” Kyllä, aina ruotsissa käydessä”

Ja, alltid då man åker till Sverige

(42) ”En koskaan, englanti on helpompaa.”

Aldrig, engelska är lättare.

(43) ” Käyttäisin kyllä, jos matkustelisin ruotsinkielisillä alueilla.” (flicka)

Jag skulle nog använda om jag reste på de svenskspråkiga områdena.

(44) ” En koskaan, käytän suomea.” (pojke)

Aldrig, jag använder finska.

(45) ” Jos matkustelen käytän englantia lähes jatkuvasti.” (flicka)

Om jag reser använder jag engelska nästan oavbrutet.

(46) ” Käytän aina kun matkustan ulkomaille”

Jag använder alltid när jag reser till utlandet

(48) ” Kyllä TV ja internet ovat yleisimmät”

Ja, tv och internet är de vanligaste (som hon rekommenderar)

(50) ”kyllä: lukemaan, katsomaan elokuvia ilman tekstityksiä, pelaamaan, laulamaan, kuuntelemaan” (flicka)

ja: att läsa, att titta på filmer utan textning, att spela, att sjunga, att lyssna

(51) ” Kyllä. TV, Internet, lehdet ja kirjat tulee esille usein.” (pojke)

Ja. Tv, internet, tidningar och böcker är ofta på tapeten.

(58) Svenskläraren: ”Näkyvä mm. uskalluksena käyttää kieltä, - viestinnäll. valmiuksina.”

Syns bl.a. som modighet att använda språket, som kommunikativa färdigheter.

(59) Engelskläraren: ”Englannin reagointi ja puhevalmius ovat kehittyneet huimasti viimeisten 10 vuoden aikana. Sanaston hallinta on laajentunut melkoisesti, kiitos nykyteknologian.”

Reaktion och talförmåga i engelska har utvecklats stort under de sista tio åren. Ordförrådet har ökat ansenligt tack vare den moderna teknologin.